

Цитувати так:

Лукіна Т.О. Якість освіти // *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень; заст. гол. ред. В. І. Луговий, О. М. Топузов; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва; редкол.: О. І. Ляшенко, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, П. Ю. Саух, Л. Д. Березівська, І. Д. Бех, В. Ю. Биков, М. С. Гальченко, В. В. Засенко, С. А. Калашнікова, М. О. Кириченко, Л. Б. Лук'янова, В. Г. Панок, В. О. Радкевич, О. Я. Савченко, М. М. Слюсаревський, О. В. Сухомлинська]: 2-ге вид, допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. – С.1120 -1121.

Т.О. Лукіна

ЯКІСТЬ ОСВІТИ (англ. *quality of education*) – збалансована відповідність певного освітнього рівня (загальної середньої, професійно-технічної, вищої тощо) численним потребам, цілям, умовам, затвердженим освітнім нормам і стандартам, яка встановлюється з метою виявлення причин порушення цієї відповідності та управління процесом поліпшення встановленої якості. Закон України «Про освіту» (2017) надав правове закріплення сутності якості освіти як відповідності результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг (див. *Освітня послуга*). Якість освіти визначається через сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу, які надають їм здатність задовольняти освітні потреби (див. *Освітня потреба*) споживачів освітніх послуг.

Категорія якості освіти виступає предметом вивчення філософії, психології, педагогіки, менеджменту освіти, політології, соціології, економіки та ін. наук; є одним з центральних понять педагогічної науки та теорії державного управління освітою. Якість освіти вивчається в межах квалітології – триєдиної науки, що охоплює теорію якості (Quality System), теорію оцінки якості (кваліметрію (див. *Кваліметрія*) – Assessment, Evaluation) та теорію управління якістю (Management and Monitoring of Quality). Кожна з цих трьох складових оперує певним набором критеріїв і показників якості освіти, які дають змогу

різнобічно оцінити будь-яку систему освіти за зовнішніми та внутрішніми її параметрами. Основними характеристиками якості освіти є: багатовимірність, багаторівневність, поліхронність, динамічність, багатоаспектність, багатопараметричність, багатосуб'єктність, інваріантність та варіативність.

Розрізняють два основних підходи щодо визначення сутності якості освіти:

1) нормований, в межах якого якість освіти розкривається з точки зору задоволення потреб і досягнення певних норм, стандартів, цілей (особистості, суспільства та держави), що затверджені відповідними документами; 2) управлінський, що подає цю категорію в контексті сучасної теорії й практики управління якістю, у т. ч. й тотального (TQM – Total Quality Management). Якість освіти як системний об'єкт управлінського впливу розглядається одночасно з позицій якості освітньої системи, якості освітнього процесу (як процесу споживання наданих освітніх послуг) та якості особистості випускника як результату діяльності освітньої системи за показниками його освіченості та сформованості суспільно значущих цінностей. Якість освіти ілюструє розвиток системи освіти і суспільства у певний період та змінюється з часом у залежності від вимог особистості, суспільства і держави. Якість освіти виступає одним із найважливіших показників, за яким у міжнар. практиці прийнято визначати результативність системи освіти будь-якої держави та ефективність управління нею. Більшість досліджень якості освіти здійснювались в межах педагогічної науки. Найчастіше предметом дослідження виступали якість знань, якість навчальних досягнень та результати освітньої діяльності (див. *Освітня діяльність*). Найпоширенішими системами показників якості освіти є освітні індикатори Ради з освіти Європейського Союзу, освітні індикатори Міжнародного Консультативного Форуму з Освіти для усіх, освітні індикатори ЮНЕСКО, індикатори якості освіти ОЕСР. Окремі освітні показники входять як складові інтегрованої оцінки суспільного розвитку держави до різних моніторингових систем, зокрема так званий індекс людського розвитку (Human Development Index) (див. *Індекс людського розвитку*).

Лит.: 1. European report on the quality of school education. Sixteen quality indicators. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities (2001). 2. Лукіна Т.О., Ляшенко О.І. Сутність категорії якості освіти в умовах реформування освітньої галузі. Зб. наук. пр. НАДУ. 2003. № 2. С. 353-357. 3. Лукіна Т.О. Державне управління якістю загальної середньої освіти в Україні: монографія. Київ: НАДУ, 2004. 292 с. 4. Лукіна Т.О. Якість освіти. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г. Кремінь. Київ: Юрінком Інтер, 2008. С.1017-1018. 5. Організаційно-методичне забезпечення моніторингових досліджень якості загальної середньої освіти: монографія / за ред. О.І. Ляшенко. Київ: Пед. думка, 2013. 160 с. 6. Planning the Quality of Education. The Collection and Use of Data for Informed Decisionmaking. Ed. By K. Ross et al. Paris: UNESCO, 1990. 160 p. 7. Про освіту: закон України № 2145–VIII від 05 вересня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.